

Εργασία: Μιλτώ Παυλή

Υποενότητα: Πρωτοχρονια -Μ.Εβδομαδα

Σχολικό Έτος: 2016-2017

Θέμα: Ήθη και Έθιμα της Λέσβου

Τάξη:Α1α

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Τα Χριστούγεννα συνοδεύονται από την παρασκευή παραδοσιακών γλυκών (φοινίκια, κουραμπιέδες κ.λπ.), τα παραδοσιακά κάλαντα, τον στολισμό δέντρου ή μιας βάρκας.

Σε πολλά χωριά υπάρχει ένα Χριστουγεννιάτικο κλαδί ελιάς, αντί για δέντρο. Η Πρωτοχρονιά συνοδεύεται από έθιμα όπως το «ποδαρικό», με το σπάσιμο του ροδιού (σύμβολο αφθονίας) στην είσοδο του σπιτιού, την μεταφορά «αμίλητου» νερού (αγίασμα από εκκλησία της Παναγίας, αυτός που τον φέρνει στο σπίτι δεν πρέπει να μιλήσει καθόλου στον δρόμο) για καλή τύχη τη νέα χρονιά, καθώς και το κόψιμο της παραδοσιακής βασιλόπιτας με το φλουρί που θεωρείται σημάδι τύχης σε όποιον το βρει.

Το "αμίλητο νερό" είναι το αγίασμα από την Παναγιά την Φανερωμένη στην αγοράς. Η μεταφορά του γινόταν στο κουμάρι και όση ώρα περιίμενε στην ουρά αυτός που θα μετέφερε το νερό, πριν και κατά την μεταφορά δεν έπρεπε να μιλήσει σε κανέναν, ούτε στον δρόμο! Αυτό το νερό το μοίραζαν στα συγγενικά και φιλικά τους σπίτια και με αυτό ράντιζαν τις τέσσερις γωνίες του σπιτιού οι νοικοκυράδες για καλή τύχη! Η εκκλησίτσα συνεχίζει να ανοίγει κάθε νέο έτος τις πόρτες της και το αγίασμά της είναι πάντα προσιτό σε όλους

Μεγάλη εβδομάδα

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ συμβολίζει τη Συναγωγή των Εβραίων και γενικά τη ζωή του Ισραηλινού λαού που ήταν άκαρποι από καλά έργα. Είναι αφιερωμένη στη μνήμη του Ιωσήφ, του γιου του Ιακώβ, που αναφέρεται στην Παλαιά Διαθήκη και στην άκαρπη συκιά, που την καταράστηκε ο Χριστός και ξεράθηκε με ένα του λόγο.

Τη ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ αναβιώνουμε δύο παραβολές: των Δέκα Παρθένων που μας διδάσκουν να είμαστε γεμάτοι από πίστη, προνοητικότητα και φιλανθρωπία, και των Ταλάντων που μας διδάσκουν να είμαστε εργατικοί και πως πρέπει να καλλιεργούμε και να ενισχύουμε τα πνευματικά μας χαρίσματα.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ είναι αφιερωμένη στην αμαρτωλή γυναίκα που μετανιωμένη άλειψε τα πόδια του Κυρίου με μύρο και συγχωρήθηκε για τα αμαρτήματά της, γιατί έδειξε μεγάλη αγάπη και πίστη στον Κύριο. Ψάλλεται το περίφημο δοξαστικό τροπάριο της Υμνογράφου Μοναχής Κασσιανής.

Τη ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΜΠΤΗ έχουμε: α) τον Ιερό Νιπτήρα, β) τον Μυστικό Δείπνο, γ) την Προσευχή του Κυρίου, στο Όρος των Ελαιών και δ) την προδοσία του Ιούδα και τη σύλληψη του Ιησού, την ανάκριση από τον Άννα, την άρνηση του Πέτρου και την καταδίκη του Χριστού από τον Καϊάφα.

Τη ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ έχουμε την κορύφωση του θείου δράματος, τελείται η «Ακολουθία των Παθών», θυμόμαστε και βιώνουμε τα σωτήρια και φρικτά Πάθη του Ιησού. Είναι αφιερωμένη στη Σταύρωση και την Ταφή του Χριστού.

Το ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ το πρωί γιορτάζουμε: α) την κάθοδό Του στον Άδη και την Ανάστασή Του, έχουμε την λεγόμενη «1η Ανάσταση», την ζωηφόρο Ανάσταση, την ήττα του θανάτου και της φθοράς και την αφή του Αγίου Φωτός στον κόσμο από τον Πανάγιο Τάφο.

Την ΚΥΡΙΑΚΗ του ΠΑΣΧΑ περνάμε από τον πόνο, τη θλίψη των Παθών και της Σταύρωσης, στην αγαλλίαση και την ελπίδα που φέρνει η Ανάσταση. Τελείται ο «Εσπερινός της Αγάπης», όπου σε πολλές γλώσσες διαβάζεται το Ιερό Ευαγγέλιο και διατρανώνεται παγκοσμίως η εποχή της Αναστάσιμης ελπίδας. Μοιράζονται φύλλα δάφνης που συμβολίζουν την Νίκη του Θεανθρώπου απέναντι στο θάνατο. Έτσι ολοκληρώνεται ο κύκλος των καθημερινών ακολουθιών της Μεγάλης Εβδομάδας και της Ανάστασης.

Η Μ. Πέμπτη, τα κόκκινα αυγά και το ζύμωμα

Η Μ. Πέμπτη είναι η μέρα που τιμάται ο Μυστικός Δείπνος, γίνεται η «Σταύρωση του Χριστού» στην Εκκλησία και στολίζεται όλο το βράδυ ο Επιτάφιος. Είναι ημέρα πένθους κατά την οποία σε αρκετές χώρες, συνηθίζεται να βάφονται αυγά με κόκκινο χρώμα και για αυτό το λόγο σε πολλά μέρη λέγεται και Κόκκινη Πέμπτη ή Κοκκινοπέφτη.

Τα κόκκινα αυγά συμβολίζουν το αίμα του Ιησού Χριστού που έσταξε όταν τον λογχίσε ο Ρωμαίος στρατιώτης στον σταυρό. Για πολλούς το τσούγκρισμα των πασχαλινών αυγών συμβολίζει την Ανάσταση, καθώς το αυγό είναι το σύμβολο της ζωής. Όταν το κέλυφος του αυγού σπάσει με το τσούγκρισμα, γεννιέται μια νέα ζωή, ενώ για άλλους συμβολίζει και το σπάσιμο του τάφου από τον Χριστό.

Κάθε χριστιανική εορτή έχει και το δικό της ψωμί σε διάφορους τόπους της Ελλάδας, που φέρνει δύναμη στο σπίτι, τύχη κι ευλογία. Έτσι από το πρωί της Μ. Πέμπτης, σε πολλά σπίτια οι γυναίκες καταγίνονται με το ζύμωμα. Ζυμώνουν τα τσουρέκια και τα πασχαλινά κουλούρια. Την ίδια μέρα φτιάχνονται και οι κουλούρες της Λαμπρής με διάφορα μυρωδικά. Τα ονόματά τους ποικίλουν ανάλογα με το σχήμα που τους δίνουν και ανάλογα με την περιοχή. Λέγονται κουτσούνες, κουζουνάκια, κοφίνια, καλαθάκια, δοξάρια, αυγούλες, Λαμπροκουλούρες. Το τσουρέκι αποτελεί για πολλούς την εξέλιξη της Λαμπροκουλούρας.

Σε πολλά σπίτια στην επαρχία αυτή την ημέρα απλώνεται κι ένα κόκκινο πανί στο μπαλκόνι ή στο παράθυρο του σπιτιού που συμβολίζει το αίμα του Χριστού, ενώ οι νοικοκυρές δεν συνηθίζουν να πλένουν, δεν απλώνουν και δεν κάνουν δουλειές στο σπίτι.

Η Μ. Παρασκευή και το ξύδι...

Αποκορύφωμα της μεγαλοβδομαδιατικής νηστείας αποτελεί το «μενού» της Μ. Παρασκευής, όπου όχι μόνο επιλέγονται νησίσιμες τροφές, αλλά χρησιμοποιείται και στα φαγητά άφθονο ξύδι, ως ένδειξη της πίστης στον Χριστό που του έδωσαν να πει ξύδι.

Μερικά από τα χαρακτηριστικότερα πιάτα της Μ. Παρασκευής είναι η άλαδη φακή με μπόλικο ξύδι, η ταχινόσουπα και οι πράσινες σαλάτες ποτισμένες με μπόλικο ξύδι. Ποτέ βέβαια, δεν λείπουν το ψωμί και οι ελιές από το τραπέζι.

Ακόμα και σήμερα, υπάρχουν χωριά όπου οι κάτοικοι δεν στρώνουν καν τραπέζι τη Μ. Παρασκευή και δεν τρώνε γλυκά σε ένδειξη πένθους. Πολλοί μάλιστα, πιστεύουν ότι δεν πρέπει να πιάσει κανείς στα χέρια του αυτή τη μέρα, σφυρί ή βελόνη, γιατί θεωρείται αμαρτία.

Στην Κορώνη, τη Μ. Παρασκευή το πρωί, τα παιδιά με ένα σταυρό στο χέρι, γυρνούν από σπίτι σε σπίτι και λένε τα πάθη του Χριστού και οι νοικοκυρές τα φιλεύουν με κουλούρια, κόκκινα αυγά ή λεφτά, ενώ στην Καστοριά, τα παιδιά παίρνουν από την εκκλησία το ξύλινο ομοίωμα περιστεριού που υπάρχει, το κρεμούν σε ένα ξύλο, το στολίζουν με λουλούδια και το περιφέρουν στα σπίτια από όπου μαζεύουν δώρα και κόκκινα αυγά.

Η ημέρα τελειώνει με την περιφορά του Επιταφίου και τη συλλογή λουλουδιών από τον στολισμό του που θεωρούνται ευλογημένα και τα οποία τοποθετούνται στο εικονοστάσι του σπιτιού ή γίνονται φυλαχτά από τους πιο παραδοσιακούς

Το Μεγάλο Σάββατο, η πρώτη Ανάσταση και η μαγειρίτσα

Αν και σύμφωνα με τη θρησκεία μας η Πρώτη Ανάσταση γιορτάζεται στην Εκκλησία το πρωί, οι περισσότεροι συνεχίζουν τη νηστεία μέχρι τις 12 τα μεσάνυχτα, όταν ανάβουμε τις λαμπάδες μας με το Άγιο Φως και το μεταφέρουμε στο σπίτι για να φέρουμε τύχη.

Το βράδυ μετά την Ανάσταση, οι ελληνικές οικογένειες σε όλη τη χώρα ετοιμάζουν το κοκορέτσι και τη σούβλα με το αρνί ή το κατσίκι που θα ψήσουν την επομένη το πρωί και τρώνε την πατροπαράδοτη μαγειρίτσα και τσουγκρίζουν τα κόκκινα αυγά που έχουν βάψει από τη Μ. Πέμπτη.

Η μαγειρίτσα είναι παραδοσιακή σούπα και αποτελεί το πρώτο πιάτο που περιέχει κρέας μετά τη νηστεία της Σαρακοστής. Μαγειρεύεται με λαχανικά, άνηθο, τα εντόσθια του αρνιού και ρύζι. Φτιαγμένη κυρίως με χορταρικά, η μαγειρίτσα είναι ό,τι πρέπει για το στομάχι που απείχε τόσες μέρες από το κρέας. Πολλοί μάλιστα, ψήνουν στον φούρνο και γαρδούμπες ή κατσικάκι με πατάτες για μεγαλύτερη ποικιλία γεύσεων.

Η Κυριακή του Πάσχα και τα κατά τόπους έθιμα

Το σουβλιστό αρνί είναι φυσικά, ο μεγάλος πρωταγωνιστής του πασχαλινού τραπέζιού αλλά και ολόκληρης της ημέρας, καθώς απαιτούνται πολλές ώρες προετοιμασίας για να φτάσει καλοψημένο στο τραπέζι μας. Το αρνί εκτός από τον «αμνό του Θεού» της εκκλησιαστικής διδασκαλίας, συμβολίζει και τον οβελία, το αρνί του Πάσχα που θα ψηθεί με τον πατροπαράδοτο τρόπο στη σούβλα και θα φαγωθεί από όλη την οικογένεια.

Πολλοί λένε ότι το έθιμο του σουβλιστού αρνιού προέρχεται από τις παραδόσεις των Εβραίων οι οποίοι έβαφαν μάλιστα και την είσοδο των σπιτιών τους με το αίμα του θυσιαζόμενου αρνιού, κατ' αναπαράσταση της νύχτας της εξόδου από την Αίγυπτο. Το θυσιαζόμενο αρνί γινόταν «οβελίας», συμβολίζοντας τον «αμνό» του Θεού που θυσιάστηκε για την ανθρωπότητα. Στο εβραϊκό πασχαλινό τους δείπνο υπήρχαν εκτός από το κρέας, πικρά χόρτα σε ανάμνηση της πικρίας από την δουλεία στην Αίγυπτο, κρασί, αλλά και άζυμος άρτος σε υπενθύμιση της βιαστικής αναχώρησης από την Αίγυπτο.

Στην Ελλάδα, είθισται την ημέρα αυτή οι άντρες να βρίσκονται από το πρωί στην αυλή και να επιδίδονται στο γύρισμα του οβελία, ενώ οι γυναίκες στην κουζίνα να ετοιμάζουν τα... παρελκόμενα: πατάτες, σαλάτα, τζατζίκι, χωριάτικες πίτες και ό,τι άλλο βάλει ο νους σας.

Εκτός από το παραδοσιακό αρνί, σε πολλές περιοχές τις Ελλάδας τα έθιμα διαφοροποιούνται, με μικρές ή μεγαλύτερες αποκλίσεις. Κύριος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
